

EXAMENSARBETE

Hösten 2005

Lärarytbildningen

Portfolio i förskolan

Författare

Ida Alnervik

Katarina Peeters

Handledare

Carita Sjöberg Larsson

Portfolio i förskolan

Abstract

Portfolio är ett sätt att dokumentera och en portfolio kan utgöras av en samling av barnets alster som visar på barnets framsteg.

Vi vill med vår undersökning ta reda på hur man som pedagog kan arbeta med portfolio i förskolan. Vi vill även ta reda på varför man som pedagog kan arbeta med portfolio i förskolan. I vår litteraturgenomgång har vi tagit upp kort om förskolans historia, lärande, pedagogisk dokumentation och reflektion. Därefter har vi en del som behandlar portfolio i korthet: samverkan, utformning och innehåll. Vi har använt oss utav kvalitativ metod i form av intervjuer med pedagoger i förskolan, som arbetar med portfolio. Vår studie visar på att pedagogerna anser portfolio vara en bra metod för att synliggöra barnens lärande för barnen, pedagogen och även föräldrarna. Det är en tidskrävande metod som fordrar att all personal är involverad och strävar mot samma mål. I diskussionsdelen för vi ett resonemang om resultatet och vi tar även upp nya tankar som väckts hos oss under arbetets gång.

Ämnesord: förskola, portfolio, pedagogisk dokumentation, reflektion

Innehåll

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte	7
1.3 Uppsatsens disposition	7
2. Litteraturgenomgång	7
2.1 Litteratursökning	7
2.2 Historik.....	8
2.3 Lärande.....	8
2.4 Pedagogisk dokumentation	9
2.5 Reflektion	10
2.6 Portfolio.....	12
2.6.1 Samverkan	12
2.6.2 Utformning	13
2.6.3 Innehåll.....	13
3. Metod	15
3.1 Problemprecisering.....	15
3.2 Urval.....	16
3.3 Pilotundersökning.....	16
3.4 Kvalitativ metod	17
3.5 Kvalitativ intervju	17
3.6 Analysmetod.....	18
3.7 Etiska övervägande	18
3.8 Metodkritik.....	19
4. Resultat	19
4.1 Starta upp portfolioarbete	19
4.2 Dokumentation	20
4.3 Lärprocess	21
4.4 Samverkan	22
5. Analys.....	22
5.1 Starta upp portfolioarbete	22
5.2 Dokumentation	23
5.3 Lärprocess	24
5.4 Samverkan.....	24
5.5 Slutsats	25
6. Diskussion	25
7. Sammanfattning.....	28
Referenser.....	29
Bilaga 1	31

1. Inledning

Det är roligt att ha en portfölj och bra att ha när man ska visa för andra vad man är bra på. [---] Jag ritade inte så fint när jag var liten, nu ritas jag mycket finare. Det såg jag på de teckningar som jag har i portföljen sen förut (Bern, Fröjd och Torén, 2001, s.113).

Barns teckningar och skapelser sparas ofta i förskolan. De har lagts på hög i lådor eller sparats i pärmar för att sedan tas hem vid terminens slut. Men har man haft någon tanke bakom sparandet eller har man bara gjort det för att det alltid har varit så? I Skolverkets nationella utvärdering av förskolan - *Förskola i brytningstid* (2004) har man kommit fram till att dokumentation har blivit vanligare i förskolan och detta på grund av förskolans läroplans införande.

De former av dokumentation som förekommer är av olika karaktär. Den vanligaste formen av dokumentation handlar om på olika sätt följa enskilda barns utveckling, t.ex. genom pärmar/portfolios, observationer, löpande anteckningar eller utvecklingsplaner. En annan typ av dokumentation fokuserar mer på grupper av barn och de aktiviteter som de varit involverade i, bland annat genom dagböcker och dokumentation av temaarbeten. Ofta använder man dokumentationen för att ge barnen möjlighet att få syn på sitt eget lärande eller för att visa föräldrarna hur deras barn utvecklas, vad de upplevt och producerat. Dokumentationen får dock sällan karaktären av pedagogisk dokumentation, vilket läroplanen lyfter fram, och där personalen tillsammans reflekterar över det som dokumenteras i syfte att utveckla verksamheten (2004, s. 85).

I förskolans läroplan, *Lpfö 98* (Utbildningsdepartementet, 1998) som är grundstenen för förskolans verksamhet betonas vikten av dokumentation, dokumentation med syfte att synliggöra förskolans verksamhet. Wehner-Godée (2000) skriver att pedagogisk dokumentation handlar om ett pedagogiskt förhållningssätt och kommunikation. Med hjälp av olika medier kan man som pedagog följa barnets läroprocess och när barnet får ta del av dokumentationerna kan barnet se sitt eget lärande.

Inom både förskola, skola och lärarutbildningen framhålls vikten av pedagogisk dokumentation som ett verktyg för lärande. Wehner-Godée (2000) berättar om pedagogisk dokumentation som metod. Pedagogisk dokumentation innebär att man gör observationer till exempel med hjälp av papper och penna, kamera, bandspelare eller videokamera. Hon skriver

om vikten av att reflektera och tolka sina dokumentationer för att de ska bli intressanta och användbara.

Portfolio är ett sätt att dokumentera, en portfolio utgörs av en ordnad samling av barnets arbeten som visar på barnets ansträngningar, framsteg och presentationer inom ett eller flera områden (Taube, 2001).

1.1 Bakgrund

Vår nyfikenhet kring portfolio som metod har växt fram successivt under vår lärarutbildning. Portfolio har nämnts både under utbildningen, i pedagogiska tidskrifter och ute i verksamheten och detta har gjort att vi blivit intresserade av att veta mer om portfolio. Genom denna undersökning hoppas vi på en ökad kunskap om portfolio och dess syfte i förskolan.

Det engelska ordet portfolio kommer från de latinska orden *portare* som betyder bära och *folium* som betyder blad eller papper (Bern, Frööjd och Torén, 2001). Portfolio betyder alltså ”något att bära blad i”. Den svenska översättningen som ibland används är portfölj (Ellmin, 2003).

Portfolio är egentligen inte någon nymodighet. Portfolio har under många år använts av konstnärer och hantverkare. I sin portfolio sparar de sina bästa alster, det som de är stolta över för att senare visa upp när de söker arbete (Ellmin, 2003). Detta har sedan vidareutvecklats och anpassats till skolans värld och nu även till förskolan. Det var först under 1990-talet som portfolio började diskuteras och användas i Sverige. Innan dess har den används bland annat på Nya Zeeland och i USA. Men egentligen kan man säga att detta har använts i skolan och förskolan länge. Det har under lång tid sparats på barns alster. Den nya idén är att man inte enbart ser på den färdiga produkten utan även på processen som tar dem dit. Portfolion bidrar också till en helhetssyn på barnets utveckling (Bern, Frööjd och Torén, 2001). Långt innan det började talas om portfolio så hade man med ledning av barnomsorgschefen Loris Malaguzzi (1922-1992) på de kommunala daghemmen i Reggio Emilia i norra Italien tagit fasta på hur viktigt det är med dokumentation av barns arbete och utveckling. I Reggio Emilia ses kommunikation som en nyckelfråga i barns lärande. Något annat som karakteriserar pedagogiken i Reggio Emilia är att barnen själva får möjlighet att ta makten över sin

kunskapsprocess och att tänka och agera själva (Barsotti, 2001). Det är många som har inspirerats av Reggio Emilias sätt att dokumentera, där syftet är att få mer kunskap om barns utveckling och lärandeprocesser (Bern, Frööjd och Torén, 2001).

1.2 Syfte

Syftet med vår uppsats är att få en inblick i hur vi som blivande pedagoger kan arbeta med portfolio i förskolan. Vi är därför intresserade av hur verksamma pedagoger inom förskolan arbetar med portfolio. Uppsatsen skriver vi även för personer inom och utanför förskolan som är intresserade av att få veta mer om portfolio.

1.3 Uppsatsens disposition

I vår litteraturgenomgång tar vi upp historik, lärande, pedagogisk dokumentation, reflektion och portfolio. Därefter kommer vår metoddel som börjar med vår problemprecisering, vidare kommer hur vi har gått till väga med urval, pilotundersökning, kvalitativ metod, kvalitativ intervju, Analys metod, etiska övervägande och vår metodkritik. Där näst kommer vårt resultat, analys, diskussion samt vår sammanfattning av vår uppsats.

2. Litteraturgenomgång

Vi börjar vår litteraturgenomgång med en liten inblick i förskolans historia. Därefter följer kapitel om lärande, pedagogisk dokumentation, reflektion och portfolio.

2.1 Litteratursökning

För att hitta material till vår litteraturgenomgång har vi använt oss utav olika databaser. Detta för att få fram aktuella artiklar och litteratur om ämnet vi valt att studera. Dessa baser är *Eric*,

www.btj.se och www.bibliotek.se. Vi har sökt på olika ämnesord: portfolio, portfölj, pedagogisk dokumentation, reflektion, lärande och förskola.

2.2 Historik

Freidrich Fröbel (1782-1852) startade förskolan, Kindergarten 1840 (Egidius, 2000). Frøbels pedagogiska teorier är baserade på teorin att utveckling sker med utgångspunkt från barnets inre drift att vara aktiv och söka kunskap i samspel med omvärlden. Förskolans program skapades av Fröbel för att ge barn en möjlighet att förvärva sig kunskap och utvecklas till självständiga människor. Tanken var att barnet skulle utvecklas under ordnade förhållanden, leken och lärandet om naturen var av betydelse för barnens växande. Detta skulle ske i ett samspel mellan hemmet och förskolan (Pramling Samuelsson och Sheridan, 1999).

Sedan 1998 har förskolan en egen läroplan som omfattar barn i åldern 1-5 år. Det innebär att förskolan ingår i samhällets utbildningssystem och att Skolverket är en tillsynsmyndighet för förskolan. Staten anger de övergripande målen för förskolan och kommunerna ansvarar för att de genomförs. I läroplanen formuleras förskolans värdegrund, uppdrag, mål och riktlinjer. Det enskilda barnets utveckling och lärande skall främjas i samverkan mellan hemmet och förskolan. Målen och riktlinjerna i förskolan är utformade som mål att sträva mot när det gäller det enskilda barnets utveckling och lärande (Utbildningsdepartementet, 1998).

2.3 Lärande

Barn börjar inte förskolan i samma ålder och deltar på så sätt i den pedagogiska verksamheten under olika lång tid. Barns lärande sker inte bara i förskolan utan ständigt och jämt i alla situationer och miljöer. Detta gör att de erfarenheter som barnet erövrar i förskolan ska kopplas ihop och bilda en helhet med tidigare erfarenheter. Barns lärande i förskolan ska enligt Pramling Samuelsson och Sheridan (1999) främst handla om möjligheten att utveckla en bred social kompetens, en kommunikativ kompetens, förståelse för olika företeelse och samt en vilja att lära och att tro på sig själv

Förskolan skall lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan skall

erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen skall barnens utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar främjas (Utbildningsdepartementet, 1998 s. 8).

Det är barnet som ger innebörd och betydelse i sina erfarenheter i relation till sin omgivning. Därför blir det barnets lärande som är i centrum och inte undervisningen och inläringen. Det handlar inte om att man ska lära in någonting utan det är något som ska skapas. Först och främst är det en kunnighet om barnet och även dess omvärld. Det är barnet som skapar betydelse i sina upplevelser i samband med sin omgivning. Därför är det barnets lärande som är centrum och inte undervisning och inläring. Barn lär sig genom att uppleva sin omgivning med alla sinnen och arbetar hela tiden för att förstå och få grepp om sina upplevelser (Pramling Samuelsson och Sheridan, 1999).

2.4 Pedagogisk dokumentation

Dokumentation är ett reflekterande förhållningssätt till praktiken med syfte att synliggöra barnens arbete och kunskapsskapande för dem själva. Genom att dokumentera vad barnen gör och vad pedagogen gör tillsammans med barnen så ökar pedagogen sin medvetenhet om följderna av de egna handlingarna. På så sätt blir det ett underlag för att förändra och utveckla det egna arbetet. Ett reflekterande arbetssätt innebär att tillvarata och bygga vidare på beprövade erfarenheter. Dokumentationen är ett medel för att knyta samman teori och praktik. I avsaknad av en dialog om dokumentationen sker det ingen utveckling (Barsotti, 2001).

Att dokumentera innebär att göra den pedagogiska verksamheten synlig för alla, alltifrån barn till pedagoger, föräldrar och även politiker. Genom att göra arbetet synligt skapas det förutsättningar för dialoger där alla röster kan bli hörda och nya tankar och infallsvinklar uppstår. För att synliggöra barnets olika läroprocesser så kan pedagogen använda sig av olika hjälpmedel exempelvis kamera, videokamera, bandupptagningar, intervjuer, observationer och anteckningar (Pramling Samuelsson och Sheridan, 1999).

Ett viktigt syfte med att observera är att kunna utvärdera verksamheten på ett sådant sätt att varje barns behov av stimulans på olika områden kan tillfredställas, samt att utveckla verksamheten som helhet (Lenz Taguchi, 2000). Det är också viktigt att låta barnen utvärdera

sin vardag. Det som anses vara viktigt med dokumentation är att för barnet synliggöra dess utveckling och lärande. Detta kan på ett enkelt sätt göras med hjälp av portfolio som betonar vikten av reflektion över det som dokumenteras. Att bara dokumentera för dokumenterandets skull leder inte till någonting, utan det är först när man reflekterar över vad som gjorts som dokumentationen får en verkan (Krok och Lindewall, 2004).

När man arbetar med portfolio som är ett pedagogiskt verktyg, så samlas det tillsammans med barnet in material, till exempel genom pedagogisk dokumentation. Dokumentationsarbetet ger information om var barnet står just nu och vilket förhållningssätt det har till kunskap, lärande familj med mera. Genom att dokumentera vad barnet gör och säger så lär vi oss mer om barnet. Man dokumenterar för att göra det osynliga synligt och genom att visa barnet vad det gjort och fråga hur det tänkte i olika situationer så synliggörs barnet för sig själv. Barnet kan även synliggöras för föräldrarna så att de kan ta del av vad barnet gör och lär sig på förskolan (Lenz Taguchi 2000).

Barnen kan kommunicera sin kunskap och sina erfarenheter till pedagogen, via bilder, målningar, uttalanden med mera. Barnen kommunicerar till pedagogen sina tankar och erfarenheter. Pedagogen kan läsa upp för barnen vad de sagt gången innan, så att barnen ser sina egna tankar igen för att utgå från dessa i sitt fortsatta reflekterande. Pedagogen kan också visa bilder av barnen när de arbetar eller låta barnen titta på sina teckningar. Nästa steg kan vara att pedagogen med sina observationer och bilder, kan berätta för andra pedagoger eller andra utomstående om vad barnen tänker och vilka erfarenheter och teorier de har. Pedagogen kan även synliggöra sin egen läroprocess kring egna tankar, erfarenheter, barnen och det som sker (Lenz Taguchi 2000).

Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar (Utbildningsdepartementet, 1998, s.8).

2.5 Reflektion

”Reflektion tycks idag vara på allas läppar, och detta har skapat den paradoxala situationen att ordet används på ett oflekterat sätt” (Bengtsson 1994). Reflektion har under de senare åren

blivit till ett modeord inom pedagogiken. Men ofta råder det oklarhet i vad reflektion egentligen innebär. Reflektion är en människas överläggning med sig själv och i samspel med omgivningen. Redan Sokrates (470-399 f.kr.) förespråkade reflektion, han menade att man skulle kunna locka fram vetande hos människor genom att utmana dem genom att tänka – reflektera. Reflektion kommer från det latinska ordet *flectere* och betyder vända, styra, rikta. Den första stavelsen *re* betyder tillbaka (Egidius, 2002).

I Bengtssons artikel *Vad är reflektion? Om reflektion i läraryrket och lärarutbildning* (Didaktisk tidskrift 1-2/1994) sägs det att en anledning till att intresset för reflektion har ökat, framför allt inom lärarutbildning och läraryrke är att reflektion nu är ett nyckelbegrepp. Bengtsson påpekar att reflektion aldrig är ett normaltillstånd hos människan. ”Livet är inte bara tänkande; i bästa fall är tänkandet något ständigt återkommande.” I läraryrket är tänkandet en regelbunden verksamhet. Som människa har man en medfödd distans till omvärlden, det som är svårt är att ha distans till sig själv. Tar man hjälp av reflektion kan läraren införa distans till sig själv och sina aktiviteter och genom detta få syn på sig själv. Men det innebär inte att reflektion är den enda möjligheten att utvecklas som lärare. Även dialog med kollegor och att ta del av ny forskning är viktigt.

Epstein tar upp i sin artikel *How planning and reflection develop young children's thinking skills* (Young Children, 2003) att barns förmåga till problemlösning förbättras om de får möjlighet till reflektion. Det finns empiriska och praktiska bevis på att man kan främja utvecklingen av tänkandet hos barn genom att uppmuntra dem att reflektera och planera. Det anses även gynna sociala och konstnärliga kompetenser. Epstein skriver att reflektion är detsamma som att minnas med analys. Om man engagerar barnen i reflektion så hjälper man dem att bli medvetna om sina lärandeprocesser. Reflektion stöttar kunskapen så att det leder till framtida förutsägelser och utvärderingar. Bevisen som stödjer vikten av planering och reflektion kommer från studier som genomförts av High/Scope Education Resaersch Foundation och andra forskare. De menar att de barn som fick möjlighet till att planera och reflektera över sina aktiviteter fick bättre resultat av sin språkutveckling, läs och skrivkunnighet, social kompetens samt generell utveckling.

I *Vägar till lärares lärande* (Lendahls och Runesson, 1996) kan man läsa att det är genom reflektion som man blir medveten om sin kunskap och får möjlighet att utveckla den. Genom reflektionen kan man upptäcka både sina möjligheter och sina begränsningar. Reflektion är

inte bara att tänka på det som gjorts i största allmänhet. Reflektion bör ses som en av flera möjligheter att utvecklas. Om man ägnar någonting en ingående eftertanke så får man en bättre och djupare förståelse av det. För att barn skall lära och reflektera över något krävs det att de är engagerade och intresserade av innehållet. Därför måste innehållet vara meningsfullt för barnen (Pramling Samuelsson och Sheridan, 1999).

2.6 Portfolio

En portfolio är inte den andra lik, varken till utseende eller till innehåll. En portfolio kan till exempel vara en pärm eller en kartong där man sparar barnets alster och dokumentationer av barnet. En portfolio utgörs av en ordnad samling av barnets arbeten som visar på barnets ansträngningar, framsteg och presentationer inom ett eller flera områden (Taube, 2001). Portfolioarbete är till för att synliggöra det osynliga. Portfolion är även till för att sammanlänka det livslånga lärandet och förena det till en helhet (Bern, Frööjd och Torén, 2001).

2.6.1 Samverkan

När man börjar arbeta med portfolio är det enligt Ackelman (2001) och Bern, Frööjd och Torén (2001) viktigt att inte ha för höga mål och att inte börjar med allt på en gång, då kan det lätt bli för stort och svårhanterligt. Det är lättare att ta en bit i taget och låta arbetet växa fram, eftersom att det ofta är införandet av ett nytt arbetssätt som är tidskrävande. Det är även viktigt att portfolion känns som en naturlig del i vardagen. Lenz Taguchi (2000) påpekar att förändringar av arbetssätt kräver att alla parter strävar i samma riktning. Alla i arbetslaget måste vara beredda att hjälpas åt och sträva mot samma mål när man ska förändra och förnya sitt arbetssätt.

Innan man börjar med portfolio är det viktigt att informera föräldrarna om vad portfolioarbete innebär. Portfolion är även till för att föräldrarna ska få ökad inblick och delaktighet i barnens arbete (Ackelman, 2001). Ellmin (2003) påpekar att man måste ha en plan för hur arbetet med portfolio ska förberedas och introduceras för föräldrarna.

2.6.2 Utformning

Portfolios i förskolan kan se väldigt olika ut, eftersom att alla barn är unika. Portfolion kan vara en pärm, en mapp, en kartong eller en digitalportfolio där barnet har en egen mapp på hårddisken. Det är viktigt att utgå från barnet, för ett litet barn kanske det är lättare med en kartong att stoppa saker i. Sätter man in sakerna i en pärm är det bra att ha plastfickor så att det tål att bläddras i mycket. Det är viktigt att barnet kan känna att det är deras egen portfolio genom att till exempel dekorera den själv (Bern, Frööjd och Torén 2001). Krok och Lindewall (2004) påpekar att portfolion ska finnas åtkomlig för barnet. Portfolion tillhör barnet och han/hon är huvudperson i den. Portfolion blir på så sätt en spännande och intressant bok att titta i, ensam eller tillsammans med sina kompisar. Författarna menar att det är när barnet får bläddra spontant i sin portfolio som reflektion sker och barnet upptäcker sin utveckling. Författarna anser även att det är viktigt att klargöra för barnen att deras portfolio är privata. Vill man titta i någon annans portfolio måste det frågas om lov först.

2.6.3 Innehåll

Ackelman (2001) anser att rubriken "Om mig själv" är en bra början när man ska börja använda portfolio. Barnet lär känna sig själv och sina egna förmågor. Barns personlighet är enligt Ackelman viktig. Han menar att en utvecklad självbild gör att barnen blir säkrare i sociala sammanhang. Tanken är att barnet ska börja fundera över. Vem är jag? Vad tycker och tänker jag om olika saker? Om barnen blir medvetna om att de kan påverka sig själva och sitt sätt att vara så kan de så småningom sätta upp egna mål för sin personliga utveckling. I förskolans läroplan står det:

De vuxna ska ge barnen stöd i att utveckla tillit och självförtroende. Barnens nyfikenhet, företagsamhet och intressen skall uppmuntras och deras vilja och lust att lära skall stimuleras (Utbildningsdepartementet, 1998, s 8).

Krok och Lindewall (2004) betonar att rubrikerna i barnets portfolio ska vara lättförståliga för barnet. Det är viktigt att det är en bra struktur så det är enkelt att sätta in arbetena och även enkelt att hitta i portfolion. Rubrikerna bör vara utformade på ett sätt så att man enkelt kan se vad barnet kan och i vilka sammanhang barnet utvecklas. Rubrikerna vill visa på att alla barn

utvecklas under sin tid i förskolan och att de samtidigt erfar någonting. Författarnas förslag till rubriker i barnets portfolio är: jag, jag kan, familj och kompisar, vad vi gör och jag tycker.

Författarna till boken *Portföljmetodikens möjligheter i förskolan och skolan* (2001) nämner att barnet bör ha två olika portfolioer, en arbetsportfolio och en utvecklingsportfolio. Man arbetar parallellt med dessa två. Arbetsportfolioen är den som barnet aktivt arbetar med. Den ska vara lättåtkomlig för barnet så han/hon kan titta i den när som helst. I arbetsportfolioen sparas det som barnet själv väljer ut, någonting som de känner sig stolta över. Under tiden som barnet arbetar dokumenteras barnens tankar och funderingar av pedagogerna. Man kan använda sig av anteckningar, ljudband eller filmkamera. Det är barnets yttrande som är viktiga, dess sätt att se på sin egen utveckling: ”Förut kunde jag inte, men nu kan jag!” Syftet med en utvecklingsportfolio är att samla material som visar framstegen i barnets utveckling och lärande. Utvecklingsportfolioen är den del av portfolioen som följer med barnet genom hela förskoletiden och även upp i skolan om man arbetar med portfolio där. Barnen är själva med och väljer ut material från sin arbetsportfolio till utvecklingsportfolioen (Bern, Frööjd och Torén, 2001).

Smith (2000) har skrivit en artikel i *Childhood Education* som handlar om hennes observationer och intervjuer med barnen, lärare och föräldrar i en förskola som arbetar med reflekterande portfolio. Hon skriver att alla barnen var personligt involverade i sin portfolio och hade själva varit med och valt ut vad som skulle finnas med. Smith skriver att hon i början var tveksam till att det skulle gå att arbeta med reflekterande portfolios med förskolebarn, eftersom hon ansåg att reflektion även innebar att se framåt. Hon berättar att läraren Stacy Jordan gav alla barnen varsin oanvänd pizzabox att ha som portfolio. Där kunde barnen lägga ner vad de vill spara. När barnen valde att lägga ner någonting i sin pizzabox bad läraren att barnen skulle förklara anledningen till att de valde att spara sitt alster i portfolioen istället för att ta hem det. Detta val bidrog till barnens förmåga att reflektera och planera. Läraren förklarade att det var viktigt för henne att respektera barnens val. Smith tar upp att i början hade barnen inte så mycket att säga om varför de valt att spara olika saker i sin portfolio. Men ju längre tid som gick och ju mer de arbetade och uppmanades att tänka efter desto mer meningsfulla blev svaren. Smith skriver att hon lade märke till att många barn värdesatte saker som de gjort för första gången. Till exempel ett fotografi på ett barn när det för första gången ryktade en häst. Smith anser inte att en låg ålder tycks vara ett hinder för reflektion utan det är snarare barns erfarenheter av att fatta beslut och uttrycka tankar om

lärande som tycks vara viktigt. I artikeln beskrivs det att efterhand som barnen reflekterade över sitt lärande så började de även värdesätta saker som inte nödvändigtvis var deras bästa arbete, men som de hade arbetat hårt med för att skapa. Hon skriver att barnens känsla för prestation var tydlig vid valet av de föremål som de hade skapat självständigt.

Vid varje samtal om portfolion som hölls blev barnen mer och mer ledare för diskussionen och ur dessa samtal framkom att barnen både planerade och satte upp mål för sitt lärande. De kunde titta på vad kamraterna gjort och säga att de också ville ha det i sin portfolio. Smith beskriver även om portfolions uppmuntran till föräldramedverkan. Portfolion gör utvecklingssamtalen till mer effektiva, eftersom föräldrarna har möjlighet att titta på portfolion kontinuerligt, vilket gör att föräldrarna är mer välinformerade vid utvecklingssamtalen.

Smith tar upp i sin artikel att hon kommit fram till att förskolebarn som talar om portfolio, kommer att lära varandra och hjälpa varandra att förbättra reflektionsförmågan. Reflekterande portfolios skaffar fram en mötesplats för föräldrar och barn så att de blir informerade om förskolebarnets lärande. Slutligen ställer Smith sig frågan om reflektiva portfolios är värda tiden och ansträngningen och efter att ha lyssnat på de självsäkra och entusiastiska rösterna hos förskolebarnen som tog kontrollen över sitt lärande så kan hon bara svara ja.

3. Metod

Uppsatsens metoddel har vi delat in i följande rubriker; problemprecisering, urval, pilotundersökning, kvalitativ metod, kvalitativ intervju, analysmetod, etiska övervägande och metodkritik.

3.1 Problemprecisering

Hur uppfattar pedagogen sitt arbete med portfolio i förskolan?

- Varför har pedagogerna valt att arbeta med portfolio?
- Vad anser pedagogerna vara nyttan med att arbeta med portfolio?

3.2 Urval

För vår undersökning valde vi att intervjua verksamma pedagoger i förskolor som arbetar med portfolio. Enligt Denscombe (2000) betyder detta att vi gör ett subjektivt urval, vilket innebär att vi vänder oss till de pedagoger som vi vet arbetar med vårt intresseområde. Pedagogerna vi valde att intervjua arbetar på olika förskolor i landet, både inom kommunala och privatägda förskolor. Vi började med att ringa runt till förskolor och fråga om de arbetade med portfolio, eftersom att vi inte visste vilka som arbetade med portfolio och vilka som inte gjorde det. Anledningen till att vi valde att ta kontakt per telefon var för att få ett direkt svar på om de kunde tänka sig att vara med i vår undersökning. När det skickas ut brev så kan det hända att man inte får in några svar. Tas istället kontakt per telefon kan man direkt informera om undersökningens syfte och tydliggöra att deras bidrag är viktigt för själva undersökningen. Under telefonsamtalet upplyste vi även pedagogerna om att allt material vi får in är konfidentiellt. Att intervjun är konfidentiell betyder att det är enbart vi som gör undersökningen som vet vem svaren kommer ifrån, det kommer inte att nämnas i uppsatsen (Patel och Davidson, 2003). Ett tjugotal av de pedagoger vi kontaktade valde att avstå från medverkan i vår undersökning på grund av olika anledningar, till exempel att de inte använde sig av portfolio, att de inte längre arbetade med portfolio eller enbart tidsbrist. Undersökningen kom till slut att omfatta sex intervjuer med pedagoger från olika förskolor. De sex pedagogerna var utbildade kvinnliga förskollärare i åldern 25-50. Två pedagoger arbetar på avdelningar med barn i åldern 1-3 år. Tre pedagoger arbetar på avdelningar med barn i åldern 1-5 år och den sista arbetar på en 3-5 års avdelning. Hälften av pedagogerna arbetar på privata förskolor och de andra arbetar på kommunala förskolor.

3.3 Pilotundersökning

Vi valde att genomföra en pilotundersökning omfattande två pedagoger för att fastställa att våra frågor var relevanta och lättbegripliga. En pilotundersökning är en form av förberedelse inför den kommande intervjustudien. Det är av stor vikt att man är väl förberedd och insatt i det område som ska undersökas (Patel och Davidson, 2003). Efter att vi genomfört vår pilotundersökning kom vi fram till att de frågor vi valt var realistiska för undersökningens ämnesområde.

3.4 Kvalitativ metod

Vi valde att göra en kvalitativ undersökning. I en kvalitativ undersökning kommer man djupare ner i ämnet än med en kvantitativ undersökning, där det oftast används enkäter (Trost, 1997). Undersökningen ägde rum hösten 2004 på olika förskolor runt om i landet, på tider och platser som de pedagogerna vi valde bestämt. Intervjuer skedde i avskilda rum på pedagogernas respektive arbetsplats. Fördelen med att genomföra intervjuerna i avskilda rum är att få prata ostört utan att det är andra ljud som stör bandupptagningen eller avleder pedagogens uppmärksamhet. När vi kom till platsen för intervjun så berättade vi åter igen för intervjupersonen, att vi skulle intervjua denne om dess arbetsplats portfolioarbete. Vi berättade även att intervjun skulle spelas in på band, men att vi skulle behandla det konfidentiellt. Vi gav respondenterna möjlighet att läsa igenom frågorna innan intervjun påbörjades, så att de skulle få en möjlighet att tänka igenom frågorna och vara förberedda.

3.5 Kvalitativ intervju

Patel och Davidson (2003) menar att den kvalitativa intervjuens syfte är att upptäcka och identifiera egenskaper hos någon eller inom ett ämnesområde. Vi använde oss av semistrukturerade intervjuer. Vilket innebär att intervjufrågorna vi använde oss av var specificerade, men vi hade ändå friheten att ändra frågornas ordningsföljd och låta respondenten fördjupa och utveckla sina idéer inom intervjuområdet (Denscombe, 2000). Eftersom våra frågor gällde hur de enskilda pedagogerna uppfattar sitt arbete med portfolio så var det adekvat att använda oss av intervjuemetoden för att på så sätt få fram våra svar till undersökningen (Bjurwill 2001). Vi hade möjlighet att ställa följdfrågor som: vad, hur och varför för att få fram så mycket information som möjligt från pedagogerna.

Under intervjun använde vi oss av bandspelare eftersom det ger en permanent och fullständig återgivning av intervjun (Denscombe, 2000). Då kan vi helt fokusera på intervjun och respondenten och slipper känna oss stressade över att vi inte hinner skriva ner allting ordagrant. När det görs en kvalitativ intervju så är både intervjuaren och intervjupersonen med och skapar ett samtal eftersom man måste hjälpas åt för att bygga upp ett meningsfullt och sammanhängande resonemang. För att underlätta samtalet är det viktigt att samtala med

respondenten på ett sådant sätt att hon/han inte blir osäker på sig själv. Intervjuaren bör kunna använda sig av språk, gester, kroppsspråk som passar in i intervjusituationen (Trost, 1997).

3.6 Analysmetod

När man gör en kvalitativ bearbetning arbetar man oftast med ett textmaterial (Patel och Davidson, 2003). Denscombe (2000) skriver att oavsett vilken form den kvalitativa datan har så måste man organisera den innan man kan analysera den. Han påpekar även att det är lättast om man har sitt material i ett likartat format t.ex. A4- papper. Därför började vi med att organisera våra intervjuer genom att skriva ut dem i ett sådant pappersformat så att vi lättare skulle kunna få en överblick av materialet. Patel och Davidson (2003) skriver att det är upp till varje forskare att hitta en analysmetod som passar just dem. Vi har valt att analysera vårt resultat av intervjuerna genom att dela upp texten i olika tema. Efter upprepade genomläsningar kan man skönja mönster i intervjuvaren som man kan dela in i olika teman (Patel och Davidson, 2003).

3.7 Etiska övervägande

Det är viktigt att följa de forskningsetiska principer som finns. Vetenskapsrådet har gett ut en skrift om detta som heter *Forskningsetiska principer inom humanist – samhällsvetenskaplig forskning* (2002). Den består av fyra allmänna huvudkrav som ska användas när man forskar. Det första kravet är att informera den berörda, som i det här fallet är intervjupersonen om forskningsuppgiftens syfte. Det tog vi fasta på redan under den första kontakten via telefon och även när vi träffades för intervjun. Vi berättade varför vi ville intervju dem och om vad. Vi ansåg att det var viktigt för våra intervjupersoner att veta vad intervjun gick ut på och vad materialet som vi samlade in skulle användas till. Det andra kravet är att deltagaren själv har rätt att bestämma om den vill vara med eller inte. Våra intervjupersoner hade givetvis valmöjligheten att tacka nej till att ställa upp i vår undersökning och även att avbryta intervjun om de kände att de inte ville fortsätta. Om de valde att inte vara med eller att avbryta, så kunde de göra det utan att känna sig pressade av oss att ställa upp eller fortsätta mot sin vilja. Det tredje kravet är att uppgifterna ska behandlas så konfidentiellt som möjligt, och att personuppgifter ska förvaras så att obehöriga inte kan få tag i dem. Vi informerade

intervjupersonerna redan per telefon, men även vid intervjutillfället om att de uppgifter vi fick in skulle behandlas konfidentiellt. Det fjärde kravet är att inte använda uppgifterna i andra sammanhang än det som man har informerat de berörda om. Vi kommer inte att använda vårt material som vi samlat in till någonting annat än denna uppsats.

3.8 Metodkritik

När vi valde ut våra intervjupersoner så valde vi att intervjua verksamma pedagoger i förskolan som arbetade med portfolio. Nu efteråt så inser vi att det kanske var den personen i varje arbetslag som var eldsjälens i portfolioarbetet på förskolan. Hade vi fått samma svar om vi intervjuat alla i arbetslaget? Hade alla tyckt att det var en lika bra metod? Alla i arbetslaget har kanske inte fått vara med och bestämma vilken metod de ska arbeta med? Om direktiven kommer ovanifrån kanske det inte finns samma engagemang som det finns hos de pedagoger som själva valt. Detta är inget vi kan finna svaren på här och nu. Då får vi gå ut och intervjua alla i arbetslagen, och den tiden har vi inte så våra frågor förblir obesvarade.

4. Resultat

Här presenterar vi resultatet från vår undersökning där sex pedagoger skildrade sitt arbete med portfolio. Det vi ville ha reda på med vår undersökning var hur pedagogen uppfattar sitt arbete med portfolio. Vi har valt att redovisa vårt resultat i teman, som framkommit när vi har bearbetat vårt intervjumaterial. Frågorna som vi använt oss av under intervjuerna kan du se i bilaga 1.

4.1 Starta upp portfolioarbete

Anledningarna till att pedagogerna arbetar med portfolio är olika. Några pedagoger berättade att de började arbeta med portfolio för att deras chefer hade hört talas om portfolio och tyckt att det verkade vara ett intressant sätt att arbeta på. Därför bestämdes det att förskolorna skulle börja arbeta med portfolio. Andra förskolor började för att de ansåg att de inte hade något bra

och fungerande sätt att samla barnens alster på. De önskade finna ett sätt att spara barnens alster på, för att kunna ta fram det barnen gjort igen och titta på det för att synliggöra barnens framsteg. En pedagog berättade att de började arbeta med portfolio för att de ville få bättre grepp om verksamheten. Alla pedagogerna ansåg att portfolio verkade vara ett bra sätt att följa barnens - och den pedagogiska utvecklingen i verksamheten.

När det ska startas upp ett portfolioarbete så anser de flesta av pedagogerna att man bör gå någon form av utbildning om portfolio. Många av pedagogerna hade erfarenhet om att de förväxlat portfolio med individuell utvecklingsplan. Det är viktigt att utgå från barnen, vad barnen kan och vad de har för intressen. Portfolion är individuell och ser olika ut för varje barn. Man måste tänka på att det tar lång tid att påbörja arbete med portfolio. Det är även viktigt att tänka på att man inte ska göra det för stort och avancerat i början, utan att börja i liten skala.

Det tar mycket längre tid än vad man tror från början. Från början ville i alla fall vi så mycket mer än vi faktiskt hann med. (Pedagog 1)

Man ska ha klart för sig varför man valt att arbeta med portfolio och se till att alla i personalen är motiverade och införstådda med vad som ska dokumenteras. Alla måste vara vaksamma om de ser något som man kan dokumentera så att de tar fram kameran eller skriver ner vad de ser. Det är tidskrävande att sitta och dokumentera ett barn och den tiden finns oftast inte anser en pedagog.

4.2 Dokumentation

När pedagogerna arbetar med portfolio så utgår de från barnens intressen, vilket får till följd att barnens portfolios ser väldigt olika ut. Pedagogerna dokumenterar vad barnen gör på förskolan med hjälp av digitalkamera, till exempel när de arbetar med olika tema. Det fotograferas även mycket vid födelsedagar, när de träffar föräldrar och släktingar och saker de upplever tillsammans. Pedagogerna sparade många teckningar som barnen gör och när de tillverkar saker i 3-D så berättade en pedagog att de dokumenterar barnet tillsammans med sin skapelse med digitalkamera.

Att vi dokumenterar sånt som är runtom barnen så samlar vi det för att det är en del av deras liv som vi vill samla. (Pedagog 2)

Några av pedagoger berättar att de först samlar allt barnet gör i en tidskriftsamlare och att de sedan en gång per termin eller läsår väljer pedagogen ut några alster som hon/han tycker passar in i portfolion. En pedagog betonade vikten av att på varje alster placera en lapp om varför just detta alster valts ut. En pedagog önskade att de skulle dokumentera mer om barnens lärande, när de lär sig nya saker, till exempel i klädsituationer. Tanken var då att pedagogerna skulle fotografera barnet och skriva lite om händelsen. En del av förskolorna samarbetar med skolan. Vilket betyder att barnens portfolior följer med barnen ända upp till sjätte klass. Kriterierna pedagogerna använder sig av är detsamma under alla år. De har med till exempel: detta är jag, vad jag är bra på, vad jag kan, språk- motorisk- och socialutveckling. Pedagogerna ansåg alla att det är viktigt att barnen är med och bestämmer vad som ska vara med i barnens portfolios. Det är barnen som ska välja vad som kommer med i portfolion. En av pedagogerna berättar också att med hjälp av samtal kring bilderna i portfolion så tränas barnens språk upp. Barnen får ett ökat ordförråd och lär sig att reflektera över vad de gör. Det fanns även de som ansåg att deras barn var för unga för att kunna bestämma innehållet i sin portfolio. Men deras mål var ändå att alla barn ska vara med och påverka innehållet i sin portfolio. Detta tänkte de arbeta vidare med.

4.3 Lärprocess

Alla pedagoger utom en är eniga om att barnen lär sig någonting av sin portfolio. En pedagog ansåg att barnen lär sig att spara det de gjort. De andra anser att barnen lär sig att se sin egen utveckling. Pedagogen som inte tyckte att barnen lärde sig någonting av sin portfolio förklarade detta med att de inte kommit så långt med sitt portfolioarbete för att kunna avgöra huruvida barnen lär sig någonting av det eller inte.

Alla pedagoger vi träffade var eniga om att det övergripande syftet med att arbeta med portfolio är att barnen ska se sin egen utveckling. Det är även viktigt att barnen ska få en möjlighet att se sig själva och genom detta stärka sin självkänsla. Barnen kan gå tillbaka och titta i sin portfolio på hur det till exempel ritade för några år sedan och jämföra med hur de ritat nu. När barnen är små så kan det vara svårt för dem att se sin utveckling varje termin

men ser man på längre sikt så är det en bra metod. En av pedagogerna berättar att det är viktigt att lyfta fram barnen för att öka deras självkänsla.

Varenda unge som går på förskolan ska ha en tro på sig själv så jag tror att det här är ett bra hjälpmedel. Alla har ju något intresse, alla har ju någonting som dom är bra på. Det ska man ta tillvara på och så lyckliga dom är när man tittar och pratat om det som dom är bra på. (Pedagog 3)

4.4 Samverkan

En pedagog påpekar att portfolion är till för barnen och inte för föräldrarna. Detta på grund av att det var många av deras föräldrar som ansåg att portfolion enbart var till för att de skulle se sitt barns utveckling. En annan pedagog anser att syftet med portfolion är för barnens skull men också för att föräldrarna bättre ska se sina barn.

Man får föräldrarna mycket mer intresserade och delaktiga i det vi gör. (Pedagog 4)

5. Analys

Här presenterar vi resultatet av vår analys. Vi har valt att analysera pedagogernas svar utifrån samma teman som vi har i vårt resultat. Dessa har vi sedan jämfört med vad vi fått fram i vår litteratur.

5.1 Starta upp portfolioarbete

Det är av olika anledningar som pedagogerna valt att arbeta med portfolio. Några pedagoger arbetar med portfolio för att de ville ha ett bra sätt att spara och synliggöra barnens framsteg på. Andra pedagoger arbetar med portfolio för att deras chefer bestämt det. En pedagog berättar att de arbetar med det för att de ville få bättre grepp om verksamheten. Lenz Taguchi (2000) anser att genom dokumentation så kan man utvärdera verksamheten och på så sätt utveckla den.

Pedagogerna vi intervjuat var alla överens om att det är viktigt att gå någon form av utbildning om portfolio innan man börjar arbeta med portfolio. Detta bland annat för att man inte ska förväxla portfolion med individuell utvecklings plan. Pedagogerna anser även att man måste tänka på att det tar lång tid att påbörja arbete med portfolio. Pedagogerna påpekar att det är viktigt att tänka på att man inte ska göra det för stort och avancerat i början, utan börja i liten skala. Pedagogerna säger att det tar mycket längre tid än vad man faktiskt tror och ofta vill man så mycket mer än vad det finns tid till. Ackelman (2001) och Bern, Frööjd och Thorén (2001) hävdar om att man inte ska ha för höga mål och inte börja med allt på en gång. Författarna säger att det är tidskrävande att införa ett nytt arbetssätt. Författarna tar även upp att det är viktigt att portfolion blir en naturlig del av vardagen. Pedagogerna betonar att alla i personalen bör vara motiverade till att arbeta med portfolio och vara medvetna om vad som ska dokumenteras. Lenz Taguchi (2000) påpekar att alla i arbetslaget måste vara beredda på att hjälpas åt och sträva mot samma mål.

5.2 Dokumentation

På förskolorna dokumenterar de till exempel med hjälp av digitalkamera vid temaarbeten, födelsedagar, föräldrasammankomster och barnen tillsammans med skapelser i 3-D. Fotografierna sparas sedan i barnens portfolio tillsammans med teckningar och andra verk av barnen. Vissa av pedagogerna ansåg det viktigt att låta barnen vara med att välja ut vad som skulle sparas medan andra ansåg barnen vara för små för detta val. Smith (2000) skriver i sin artikel om sin tveksamhet till att förskolebarn själva skulle vara med och välja ut alster till sin portfolios. Efter att hon gjort en undersökning i en förskola där barnen var personligt involverade i sina portfolios ändrades hennes uppfattning. Lenz Taguchi (2000) skriver att när man arbetar med portfolio så samlar man tillsammans med barnet in material till portfolion till exempel genom pedagogisk dokumentation. Dokumentation ger information om var barnet står och vilket förhållningssätt det har till sin omvärld och dokumentationer görs för att synliggöra barnet för sig själv och sin omgivning. En pedagog ansåg att det var svårt att få tiden att räcka till för att dokumentera.

En pedagog önskar de att skulle dokumentera barns lärande mer till exempel när de lär sig nya saker. Pramling Samuelsson och Sheridan (1999) skriver att barns lärande i förskolan främst ska handla om att barnen ska få möjlighet att utveckla en bred social kompetens och få

förståelse för olika fenomen samt en lust och tillit till den egna förmågan. Några pedagoger berättade att de ansåg portfolio vara ett bra sätt att följa barnens och verksamhetens utveckling. Lenz Taguchi (2000) skriver att ett viktigt syfte med att dokumentera är för att kunna utveckla verksamheten. Krok och Lindewall (2004) anser att portfolio är en bra dokumentationsmetod för att synliggöra barnets utveckling och lärande. Detta eftersom portfolio betonar vikten av reflektion.

5.3 Lärprocess

Pedagogerna vi intervjuade var eniga om att syftet med portfolio är att barnen ska se sin egen utveckling. Det är viktigt för att det stärker barnens självkänsla när de får se sig själva och sina framsteg. Pedagogerna berättar att det är från barnens intressen man utgår ifrån när man arbetar med portfolio. Detta gör att portfolion inte ser likadana ut utan den skiljer sig från barn till barn. Bern, Fröjld och Torén (2001) tar också upp att barns portfolior kan se väldigt olika ut. Pedagogerna menar att med portfolions hjälp lär sig barnen att reflektera. Lendahls och Runesson (1996) menar att om man reflekterar så blir man medveten om sin kunskap och utvecklar den. Genom reflektion blir man medveten om vad man lärt sig. Epstein (2003) menar att barn blir bättre problemlösare om de får ägna sig åt reflektion, hon påpekar även att det lär främja barns sociala kompetenser. Om man engagerar barnen i reflektion så hjälper man dem att bli medvetna om sina lärandeprocesser och utvecklas bättre i största allmänhet.

5.4 Samverkan

En pedagog tog upp att de hade föräldrar som ansåg att portfolion bara var till för att föräldrarna skulle se sina barns framsteg. Hon påpekade att det var för barnen portfolion var till för och inte föräldrarna. Smith (2000) skriver att hon anser att portfolion uppmuntrar till föräldrasamverkan och att reflekterande portfolios skaffar fram en mötesplats för föräldrar och barn så att de blir informerade om förskolebarnets lärande. Barsotti (2001) skriver att dokumentation är till för att synliggöra barnens arbete för dem själva och föräldrarna och Pramling Samuelsson och Sheridan (1999) är av samma åsikt. Ackelman (2001) skriver att det är viktigt att informera föräldrarna om portfolio innan man börjar arbeta med det. Han tar

upp att portfolion även är till för att föräldrarna ska få en ökad inblick och delaktighet i barnens arbete.

5.5 Slutsats

Med det här arbetet ville vi ta reda på hur pedagogen uppfattar sitt arbete med portfolio i förskolan? Varför har pedagogerna valt att arbeta med portfolio, och vad pedagogerna anser vara nyttan med att arbeta med portfolio? Genom litteraturstudier och intervjuer med verksamma pedagoger i förskolan anser vi att vi har fått den information vi sökte. Respondenterna anser att portfolio är ett bra sätt att arbeta med för att synliggöra barnen, men de tar även upp att det krävs mycket tid och arbete.

6. Diskussion

Syftet med vår undersökning var att få en inblick i hur vi som blivande pedagoger kan arbeta med portfolio i förskolan och vad de pedagoger som arbetar med portfolio anser om sitt arbete. Efter det att vi tagit del av litteratur om portfolio och intervjuer med pedagoger som aktivt arbetar med portfolio i förskolan, anser vi att använd på rätt sätt är portfolio en bra metod för att synliggöra barns lärande. Vi anser det vara viktigt att synliggöra barnet för att varje barn ska få känna att de duger. Varje barn ska få känna att de är betydelsefulla och det som de är bra på räknas. Alla barn är bra på någonting och vi anser att det är viktigt att lyfta fram varje barns speciella kompetenser för att på så sätt stärka deras självbild. Varje barn ska ha en tro på sig själv. I *Lpfö 98* står det:

De vuxna ska ge barnen stöd i att utveckla tillit och självförtroende. Barnens nyfikenhet, företagsamhet och intressen skall uppmuntras och deras vilja och lust att lära skall stimuleras (Utbildningsdepartementet, 1998, s 8).

Vi uppfattar portfolio som en bra metod för att sträva mot detta mål.

Vi tror inte att det bara finns ett sätt som är rätt när det gäller arbete med portfolio. Alla förskolor vi var på hade sina egna system att arbeta med portfolio. Det som vi anser vara viktig är att alla i arbetslaget tycker att det är intressant och viktigt med portfolio och inte strävar emot. Detta betonar Lenz Taguchi (2000) som skriver att alla måste hjälpas åt att sträva mot samma mål. Man borde sätta sig ner innan man startar upp portfolioarbete och gå igenom så alla är överens om vad det innebär och hur man ska göra. Det påpekas både i litteraturen och av våra intervjupersoner att det är viktigt att börja i liten skala. Det tycker vi också är viktigt. Om man har enorma ambitioner om hur portfolioarbetet ska vara och sen upptäcker att det inte kommer att gå så kanske besvikelsen blir så stor så att man lägger ner hela projektet. Därför är det bättre att börja lite i taget och låta arbetet växa fram. Vi tror på vikten av att ha konturenliga diskussioner i arbetslaget om portfolioarbetet. Om man diskuterar hur man ska gå till väga och hur man ska utveckla portfolioarbetet så höjs kvaliteten på arbetet. Lenz Taguchi (2000) påpekar att det är viktigt att portfolion känns som en naturlig del av vardagen på förskolan. Det får inte bli stressmoment. Det är nog därför som det är viktigt att börja i liten skala.

Vi anser även det vara viktigt att gå någon form av utbildning eller söka kunskap om portfolio som metod om man väljer att arbeta med det. Vi tror även att det är viktigt att hålla sig uppdaterad inom ämnet, söka litteratur och gå på föreläsningar, detta för att få ny och ökad inspiration. Ska man börja med en ny metod så måste man vara beredd att satsa på den.

Oavsett anledning till att pedagogerna vi intervjuat började arbeta med portfolio så tyckte alla att det var ett bra arbetssätt för att synliggöra barns lärande. Nu i efterhand kan vi då fråga oss om vi hade fått samma svar om vi hade pratat med hela arbetslaget. Det kanske råkade vara så att vi fick prata med dem som var mest intresserade om portfolio i arbetslaget. Om vi hade pratat med alla pedagogerna i respektive arbetslag så kanske vi inte hade fått samma svar.

Vi anser att om man utnyttjar sin tid på rätt sätt så har man tid att sätta sig ner och dokumentera barnen och föra en dialog med dem. Om barnen får titta i sin portfolio och samtala om den så utvecklar de en medvetenhet om sin läroprocess. Vi anser att det är viktigt att barnen får vara med och välja ut vad som ska vara med annars är det inte deras portfolio. En pedagog påpekade att barnen var för små för att vara med och välja ut alster till sin portfolio. Vi frågar oss då hur det kan komma sig att barnen är för unga för att påverka sin portfolio på en förskola men att barn i samma ålder på andra förskolor klarar av att vara med

och välja ut alster till sin portfolio. Anledning till detta kanske beror på att förskolorna har kommit olika långt i sitt portfolioarbete. Barnen är säkerligen lika kompetenta till att göra val på alla förskolorna. Det gäller bara för pedagogerna att våga ta steget fullt ut och ha tilltro till sina förskolebarn.

En sak som har diskuterats är vem portfolion är till för. Vi anser att den i första hand är till för barnet men att även föräldrarna bör vara involverade. Det står i *Lpfö 98* att förskolan har som uppgift att samverka med föräldrarna för att utveckla varje barn till en enskild individ. När vi först började skriva på denna uppsats var våra tankar att portfolion var till för barnen och för att de själva ska kunna se sitt lärande under en längre tidsperiod. Vi har kvar samma uppfattning men vi anser även att portfolion är viktigt för pedagoger och föräldrar. Detta eftersom barnens lärande bör synliggöras för alla parter. Många barn är på förskolan en stor del av sin uppväxt, vilket får till följd att föräldrarna kanske missar mycket som händer deras barn. Har barnen då en portfolio där man har dokumenterat barnen så kan föräldrarna också se sina barns framsteg och vad som händer på förskolan om dagarna.

Författarna Bern, Frööjd och Torén (2001) betonar att portfolion är barnets privata och att man inte ska få titta i någon annans portfolio utan att fråga om lov. Vi håller inte riktigt med om detta. Vi anser att det är viktigt att barnen får se i varandras portfolios. Vi tror att barn kan lära av varandra och att de kan stärkas av att andra får se deras portfolios. Portfolios bör ju förvaras lättåtkomligt för barnen och vad är meningen med det om inte alla får se? Vi tror att det kan bli onödiga konflikter om barnen inte får se i varandras portfolios utan lov och det kanske blir så att vissa aldrig får se.

Portfolio, använd på rätt sätt är ett tidskrävande men utmärkt arbetssätt för att synliggöra barnets lärprocesser för barnet, pedagogen och föräldrarna. Men även politikerna som Pramling Samuelsson och Sheridan (1999) tar upp. Det är ju politikerna som beslutar om förskolorna och om läroplanen. Därför är det viktigt att synliggöra även för dem vad som händer på förskolorna.

7. Sammanfattning

Portfolio är ett sätt att dokumentera och en portfolio kan utgöras av en samling av barnets alster som visar på barnets framsteg.

I vår litteraturgenomgång ville vi belysa lärande, pedagogisk dokumentation, reflektion och portfolio. Detta för att vi var intresserade av hur man som pedagog kan arbeta med portfolio i förskolan. Vår litteraturgenomgång resulterar i frågan om hur pedagogen uppfattat sitt arbete med portfolio i förskolan?

- Varför har de valt att arbeta med portfolio?
- Vad anser de vara nyttan med att arbeta med portfolio?

Vi valde att använda oss av intervjuer med pedagoger i förskolan som arbetar med portfolio, för att söka svar på våra frågeställningar. I resultatet kan vi se att det är av olika anledning som pedagogerna arbetar med portfolio. Även om det inte alltid är pedagogerna som själva valt att arbeta med portfolio som metod så är de ändå överens om att det är en bra metod. De flesta pedagogerna som vi intervjuat anser att barnen ser sina framsteg med hjälp av sin portfolio. Pedagogerna anser att det är ett bra sätt att arbeta med, men att det även finns svårigheter. Det är tidskrävande och fordrar att alla parter är på det klara med vad som ska göras och hur.

Syftet med vår studie var att få en inblick i hur vi som blivande pedagoger kan arbeta med portfolio i förskolan. De slutsatser som vi har kommit fram till, baserat på vår genomförda studie i förhållande till vårt syfte är att. Portfolio som metod, använd på rätt sätt, i ett fungerande arbetslag, är en bra metod om man vill synliggöra barnet för att på så sätt visa på barnens framsteg och erfarenheter. Detta för att stärka barnet och hjälpa det att utvecklas till en självständig individ. Portfolion tillhör i första hand barnet men det är även viktigt att ha ett gott samarbete med föräldrarna eftersom de på sätt och vis är en del av barnet. Portfolions utseende kan variera eftersom de utformas efter varje barn och inget barn är det andra likt. Portfolion bidrar till att stärka barnet och lyfta fram varje barns speciella egenskaper och det är en bra metod att arbeta med för att sträva mot att uppfylla målen i förskolans läroplan.

Referenser

Litteratur

Ackelman, Kjell (2001). *Elevportfolio*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.

Barsotti, Anna (2001). *D - som i Robin Hoods pilbåge*. Stockholm: HLS förlag.

Bern, Kerstin, Frööjd, Dana & Torén, Bellita (2001). *Portföljmetodikens möjligheter i förskolan och skolan*. Solna: Ekelunds förlag AB.

Bjurwill, Christer (2001). *A, B, C och D vägledning för studenter som skriver akademiska uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Denscombe, Martyn (2000). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Egidius, Henry (2003). *Pedagogik för 2000-talet*. Stockholm: Natur & Kultur.

Ellmin, Roger & Birgitta (2003). *Att arbeta med portfolio – teori, förhållningssätt och praktik*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.

Krok, Göran & Lindewall, Maria (2003). *Portfolio i förskolan – att komma igång*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.

Lendahls, Birgit & Runesson, Ulla (red) (1996). *Vägar till lärares lärande*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lenz Taguchi, Hillevi (2000). *Varför pedagogisk dokumentation?* Stockholm: HLS förlag.

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder - att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja (1999). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur AB.

Skolverket (2004). *Förskola i brytningstid – Nationell utvärdering av förskolan Rapport 239* Fritzes förlag.

Taube, Karin (2001). *Portfoliomethoden: Undervisningsstrategi och utvärderingsinstrument*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.

Trost, Jan (1997). *Kvalitativa intervjuer*. Lund : Studentlitteratur.

Utbildningsdepartementet (1998). *Läroplanen för förskolan – Lpfö 98*. Stockholm: Fritzes förlag.

Vetenskapsrådet (1998). *Forskningsetiska principer inom humanistiska-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab.

Wehner-Godée, Christina (2000). *Att fånga lärandet. Pedagogisks dokumentation med hjälp av olika medier*. Stockholm: Liber AB.

Artiklar

Didaktiskt tidskrift (1994:1-2). *Vad är reflektion? Om reflektion i läraryrket och lärarutbildning*. S. 21-32. Bengtsson, Jan.

Young Children September (2003). *How planning and reflection develop young children's thinking skills*. S. 28 – 36. Epstein, Ann S.

Childhood Education (2000). *Reflectiv Portfolios*. Smith, Amy F.

Bilaga 1

Intervjufrågor till pedagoger som arbetar med portfolio i förskola

- Hur kommer det sig att ni började arbeta med portfolio?
- Vad anser ni att man bör tänka på när man startar upp portfolioarbete?
- Hur arbetar ni med portfolio?
- Vad anser ni vara det största syftet med att arbeta med portfolio?
- Anser ni att barnen lär sig något av sin portfolio?